

BRNĚNSKÁ BALKANISTIKA

Kabinet balkanistiky a hungaristiky, který byl na Filozofické fakultě tehdejší Univerzity J. E. Purkyně v roce 1966 založen, měl ve svém vědeckém programu mj. organizaci a studium široce pojaté balkanistické problematiky zahrnující dějiny, literaturu, jazykovědu, etnografii, folkloristiku i kulturu balkánských slovanských a neslovanských národů. K zakladatelským osobnostem brněnské a tehdejší československé balkanistiky patřil turkolog a balkanolog Josef **Kabrda** (1906–1968), historikové Josef **Mačurek** (1901–1992), František **Hejl** (nar. 1920) a Josef **Kolejka** (nar. 1924). Vzájemnými styky Čechů s jižními Slovany a jejich dějinami se zabývali mj. František **Jordán** (1921–1979), Ctibor **Nečas** (nar. 1933) a Ivan **Dorovský** (nar. 1935), který se ve svých pracích zabýval též jazykovědnými, literárněhistorickými, etnograficko-folkloristickými i obecně kulturními otázkami balkánských slovanských a neslovanských národů.

Dějiny literatur balkánských slovanských národů v rámci srovnávacích dějin slovanských literatur přednášel Frank **Wollman** (1888–1969).

Balkanistickými jazykovědnými otázkami se v druhé polovině 20. století zabývali zejména paleoslovenista Radoslav **Večerka** (nar. 1928), Vladimír **Šaur** (nar. 1938), rumunisté Pavel **Beneš** (1907–1985) a Růžena **Ostrá** (nar. 1932).

Česká a brněnská národopisná balkanistika měla významného představitele především v osobě Václava **Frolce** (1934–1992), jehož práce významně přispěly k řešení některých klíčových balkanistických a karpatologických otázek.

Výsledky české a slovenské balkanistiky byly poprvé předloženy na **I. celostátním balkanistickém sympoziu**, které se konalo v Brně v prosinci 1969. Akademik Bohuslav Havránek, který se v rámci svých širokých slavistických zájmů již v meziválečném období zabýval vlivem českého jazyka na jihoslovenské spisovné jazyky a otázkami balkánského jazykového svazu, ve svém úvodním vystoupení pojednal velmi zasvěceně o balkanistice, mj. zdůraznil antinomii jednoty a diferenciacie, která se „v balkánském prostoru obráží ve všem“.

I. svazek sborníku **STUDIA BALKANICA BOHEMOSLOVACA** (1970) obsahuje 19 jazykovědných, 16 historických, 12 literárněvědných příspěvků a dva referáty s národopisnou tematikou.

O pět let později (květen 1974) zorganizoval Kabinet balkanistiky a hungaristiky **druhé celostátní sympozium**, které již mělo **mezinárodní charakter**, neboť se ho zúčastnili hosté z Bulharska (Vasilka Zaimovová a Nadežda Dragovová), Jugoslávie (Vasa Čubrilović) a Sovětského svazu (Genadij Grigorjevič Litavrin).

Sborník **STUDIA BALKANICA BOHEMOSLOVACA II.** (1976) přinesl kromě úvodního zamyšlení o balkanistickém studiu u nás dalších 28 příspěvků a poprvé také čtyři sumarizující referáty, v nichž jejich autoři shrnuli výsledky československé balkanistické historiografie, literární vědy, jazykovědy a etnografie.

K nedožitým osmdesátinám prof. dr. Josefa Kabrdu uspořádal Kabinet balkanistiky a hungaristiky v červnu 1986 v pořadí již **třetí celostátní balkanistické sympozium**. V samostatném referátu bylo zhodnoceno Kabrdovo balkanistické a turkologické dílo a již tradičně byly ve čtyřech samostatných referátech zhodnoceny výsledky československé balkanistiky za poslední desetiletí v oblasti historie, literární vědy, jazykovědy a národopisu. III. svazek sborníku **STUDIA BALKANICA BOHEMOSLOVACA** (1987) obsahuje celkem 45 příspěvků ze všech čtyř základních tematických okruhů.

V pořadí již **čtvrté balkanistické sympozium** (květen 1994) bylo tak či onak poznamenáno rozdělením československé federace. Zúčastnil se jej ze Slovenska pouze známý teoretik a metodolog Dionýz Ďurišin (1929–1997). Také sborník **STUDIA BALKANICA BOHEMO-SLOVACA IV** (1995) vyšel poprvé s rozdělovníkem. Ve čtyřech samostatných referátech byly zhodnoceny výsledky výzkumu českých dějin, literárněvědné, jazykovědné a národopisné balkanistiky od posledního sympozia. Autory dalších více než dvou desítek referátů z uvedených vědních oblastí jsou (až na dva referáty – z Prešova a z Lublaně) čeští vědečtí pracovníci.

Stále tíživější ekonomická situace brněnské filozofické fakulty a tím také Ústavu slavistiky, do něhož byl včleněn v roce 1995 též Kabinet balkanistiky (bez hungaristiky), nedovolovala pokračovat v pořádání balkanistických vědeckých setkání.

Proto se republikový výbor Společnosti přátel jižních Slovanů v České republice (od roku 1993 se sídlem v Brně), která byla jako občanské sdružení registrována v roce 1990, rozhodl uspořádat ve dnech 23. a 24. května 2001 v Brně **páté mezinárodní balkanistické sympozium** na vlastní náklady. Pozvali jsme na ně především mladé vědecké pracovníky, postgraduandy, doktorandy a studenty posledních ročníků studia z univerzity v Bělehradě, Bratislavě, Brně, Lublani, Praze, Skopji, Sofii a Záhřebu.

Vzhledem k omezeným finančním prostředkům jsme poslali pozvání pouze na ty naše a zahraniční vysoké školy, na nichž se balkanistické obory studují. Přihlásil se úctyhodný počet adeptů balkanistiky.

Českým a zahraničním balkanistům, slavistům a dalším zájemcům předkládáme **pátý sborník STUDIA BALKANICA BOHEMO-SLOVACA**, který obsahuje všechny příspěvky přednesené na sympoziu. Doufáme, že bude jedním z výrazných podnětů k zvýšenému zájmu o všestranné vědecké studium dějin, jazyků, literatury a kultury balkánských slovanských a neslovanských národů.

V Brně v září 2001.

Ivan Dorovský